

Popper 1902-1994

Geboren in Wenen gevlucht naar Nieuw Zeeland schrijft hij daar in 1945 het pas in 1957 uitgebrachte *'The open society and its enemies'*. Het bestaat uit twee delen; het eerste over Plato, het tweede over Hegel en Marx. In 1946 verhuist hij naar Engeland waar hij in 1994 sterft.

Was hij eerst en vooral wetenschapsfilosoof, bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog voelde hij zich geroepen om een liberale rechtstaat te verdedigen en tegelijkertijd uit te leggen wat mensen vatbaar maakt voor totalitaire bestuursvormen. Hij is zeer kritisch op de geschiedenis van Duitsland -die Hitler heeft voortgebracht-, maar plaatst zichzelf wel in de Duitse en Kantiaanse traditie.

Termen en ideeën

Historicisme = dat er wetten in de geschiedenis zichtbaar kunnen worden gemaakt die zich onafwendbaar zullen voltrekken.

De geschiedenis begrijpen, maakt het vervolgens mogelijk om de toekomst te voorspellen en dat weer maakt het mogelijk voorschriften op te leggen hoe mensen zich dienen te gedragen en hoe er gedacht en gehandeld moet worden. (Sociaal Darwinisme van Hitler en historisch materialisme van Stalin) Het historicisme begint voor Popper bij Plato met zijn ideale staat en krijgt zijn vervolg in Hegel en Marx en mondt uit in Hitler en Stalin. Deze denkers menen een overzicht te hebben over doel en middelen van een menselijk bestaan, in plaats van met vallen en opstaan hun leven vormgeven en daarbij verliezen ze ook het idee verantwoordelijkheid uit het oog. Maar noch God noch geschiedenis zijn vernatwoordelijk.

(Wij, en wij alleen, (zijn) verantwoordelijk voor onze ethische beslissingen en wij (kunnen) die verantwoordelijkheid op niemand anders afschuiven, niet op God, niet op de natuur, niet op de samenleving en ook niet op de geschiedenis.' Aldus Popper

Democratie is helemaal niet de macht van het volk en is ook geen basis voor een gelukkige samenleving. Hij staat in een traditie waar ook Tocqueville in thuisheert namelijk de groep die altijd achter de democratie staan, maar als beste van de mogelijke vormen, niet als een ideaal. (*two cheers for democracy*) Laten we tevreden zijn dat we fouten kunnen herstellen en onheil meestal kunnen afwenden. Dat is al heel wat! Dat er vreedzame machtswisselingen mogelijk zijn is ook heel waardevol.

'Als we ongelimiteerd tolerant zijn, zelfs jegens hen die intolerant zijn, als we niet bereid zijn een tolerante samenleving te verdedigen tegen de aanvallen van intolerante medemens, dan zal de tolerante mens te gronde gaan, en met hem de tolerantie', (uit Open samenleving en haar vijanden)

'De aanspraak dat een overheid haar onderdanen de hemel op aarde kan bezorgen lijdt meestal tot de hel' is een bekende uitspraak van Popper.

Een niet open samenleving '(D)e drijfveer van een gesloten samenleving is het verlangen van mensen om hun definitieve plaats in de wereld te vinden en te kennen en tot een machtig collectief geheel te behoren.'

Voor en na dit werk is hij bezig met kennistheoretische kritiek die echter wel aansluit bij zijn politieke positie. Hij vindt namelijk dat het logisch positivisme van de wiener kreis veel te veel doet alsof ze waarheid kunnen vangen in logische afleidingen van de kleinste eenheden. Hij heeft daarover met Wittgenstein heftige ruzie. Want diens positie (Wittgenstein 1) is volgens Popper onmogelijk. Popper is de uitvinder van het falsificatieprincipe. Een principe dat wanneer je het eenmaal hoort zo simpel en voor de hand liggend is dat je niet gelooft hoe lang het duurde voor het werd opgesteld.

Falsificatie is nodig omdat kennis evolutionair verloopt. Kennis ontwikkelen is nooit zekere kennis krijgen. Je moet je theorie zo opstellen dat je ook beschrijft wanneer het niet waar blijkt te zijn. Als die omstandigheden zich voordoen is je theorie gefalsificeerd. Vooruitgang van kennis verloopt langs de weg van falsificaties die een groeiend corpus van stevige kennis laat ontstaan en waarbij tegelijkertijd nieuwe ontdekkingen ook de meest lang overeind gebleven ideeën achterhalen kunnen.

De 'kritiekgerichte wetenschap' past naadloos bij zijn opvatting van de goede samenleving die is niet bezig alles in het werk te stellen om de beste wereld te scheppen, maar is er vooral voor om mensen in de samenleving tegen uitwassen van politiek en ander handelen te beschermen. Dus eerder een kritische dan een utopische functie.

"De voorstander van de stapsgewijze technologie zal dan ook de methode kiezen waarmee hij de grootste en dringendste kwalen van de samenleving kan opsporen en bestrijden, en niet zozeer het hoogste goed trachten te zoeken en daarvoor vechten", (Uit de open samenleving en haar vijanden)

Dus niet de samenleving streeft gelijkheid na, maar de samenleving beschermt burgers tegen te grote ongelijkheid. Niet de samenleving beschermt en vergroot de gezonde levensduur van haar burgers, maar de samenleving beschermt de burgers tegen ernstige ziekten en zaken die een erg negatieve impact hebben op de levensduur.

In de wetenschap streeft Popper naar een **vriendelijk vijandige gemeenschap van wetenschappers** die door hun onderlinge kritiek en scepticisme elkaar verder brengen. Hoe dat ingericht moet worden daar laat hij zich niet over uit. Over een goede samenleving laat hij zich helemaal niet uit. Hij vertrouwt erop dat mensen leren van hun fouten. De kennis kan niet zeker worden. Daarover had hij heftige ruzie met Wittgenstein I.